

TALBLINDHED

Vejledning udarbejdet af Tværgående Enhed for Læring

Horsens Kommune

Juni 2026

Version 1.1

Indhold

Definition	3
Kendetegn og kerneudfordringer	3
National status og muligheder	3
Test og faglig vurdering	4
Diagnosticering	4
Private aktører	4
Kommunal praksis og vejledende vurderingspunkter	5
Afdækning af elever med vedvarende tegn på talblindhed i kommunalt regi	5
Pædagogiske og didaktiske tiltag for elever med tegn på talblindhed	6
Undervisningstiltag	6
Udvidede tiltag	7
Prøveforberedende undervisning	7
Rettigheder, prøver og særlige vilkår	8
Prøven i matematik uden hjælpemidler	8
Prøven i matematik med hjælpemidler	9
Den mundtlige prøve i matematik	9
Kontakt	9

Definition

Talblindhed/dyskalkuli forstås i denne sammenhæng som en læringsudfordring, der er forbundet med en specifik neurologisk udviklingsforstyrrelse, og som kan komme til udtryk på forskellige måder. Vanskelighederne kan ikke primært forklares ved generelle indlæringsvanskeligheder, mangelfuld undervisning eller psykologiske eller sociale forhold, men sådanne forhold kan samtidig have betydning for elevens samlede læringsituation.

International og dansk forskning anslår, at talblindhed berører omkring 3–6 pct. af en elevårgang, afhængigt af de anvendte kriterier. En væsentlig andel af disse elever har samtidig andre indlæringsvanskeligheder, først og fremmest ordblindhed, hvilket betyder, at ca. 1–2 pct. skønnes at have talblindhed uden andre indlæringsvanskeligheder. I dansk sammenhæng arbejdes der ofte med denne smalle definition af talblindhed, mens andelen af elever i matematikvanskeligheder samlet set er væsentligt større og typisk anslås til omkring 15 pct. Den danske forståelse er især udviklet gennem Undervisningsministeriets talblindeprojekt (2014–2018) og videreført af Nationalt Center for Udvikling af Matematikundervisning (NCUM).

Kendetegn og kerneudfordringer

Elever med tegn på talblindhed kan vise en række matematikfaglige kendetegn og vanskeligheder, som især knytter sig til tal, antal og størrelser.

Der kan blandt andet være tale om følgende forhold:

- vanskeligheder med umiddelbart at genkende antal på 3-4 uden at tælle
- udfordringer med at anvende gruppering af elementer for at overskue et præcist antal i en større mængde
- vanskeligheder med at fastholde tal og genfremkalde talviden
- vanskeligheder med symbolsk repræsentation af tal, herunder med at koble talsymbol, talord og mængde
- vanskeligheder med at ordne tal og aflæse skemaer med tal, herunder at bedømme om tal er i stigende, faldende eller ikke i rækkefølge
- vanskeligheder med at regne med tal
- vanskeligheder med at relatere sig til størrelser som tid, længde og vægt
- vanskeligheder med orientering, herunder i forhold til retning og placering
- kan samtidig være alderssvarende eller normalt præsterende på andre intellektuelle og faglige områder
- kan være følelsesmæssigt påvirket af deres vanskeligheder

Ordblindhed og talblindhed betragtes som forskellige vanskelighedsområder, men forskning peger på, at de hos nogle elever kan optræde samtidig. Det betyder ikke, at de to vanskeligheder er det samme, men at de i nogle tilfælde kan optræde sammen og derfor bør vurderes hver for sig.

National status og muligheder

Der har på nationalt plan siden 2013 været arbejdet med at udvikle redskaber til at identificere elever med tegn på talblindhed. I den forbindelse er der udviklet og videreafprøvet en test. Testen kan identificere elever, der viser tegn på talblindhed, men den kan ikke med diagnostisk sikkerhed identificere elever med

talblindhed. Der findes således aktuelt ikke en national test i grundskolen, som i sig selv kan danne grundlag for en diagnostisk sikker identifikation af talblindhed.

Fra 2026 foregår et landsdækkende udviklings- og afprøvningsprojekt om test af talblindhed, hvor kommuner og grundskoler inviteres til at anvende digital screening og dialogbaseret samtaletest. (epinionglobal.com/da/talblindhed) Redskaberne kan kvalificere skolernes faglige afdækning af elever med tegn på talblindhed, men de udgør ikke i sig selv en diagnostisk sikker afgørelse og erstatter ikke skolens samlede faglige vurdering eller skolelederens konkrete vurdering ved særlige prøvevilkår.

Test og faglig vurdering

Der findes dermed aktuelt ikke nationale test eller andre skolebaserede redskaber, som i sig selv kan identificere talblindhed med diagnostisk sikkerhed, sådan som talblindhed forstås i dansk sammenhæng. De eksisterende redskaber kan bidrage til at identificere elever, der viser tegn på talblindhed, og kan indgå i det faglige grundlag for pædagogiske, didaktiske og organisatoriske indsatser. På samme måde kan fagprofessionelle vurderinger fra skole, ressourcepersoner og PPR bidrage til en samlet vurdering af elevens vanskeligheder og støttebehov, men de kan ikke i sig selv fastslå talblindhed med diagnostisk sikkerhed.

Diagnosticering

Talblindhed indgår i WHO's diagnoseklassifikation ICD-10, som anvendes som diagnostisk grundlag i det danske sundhedsvæsen. Talblindhed klassificeres som F81.2 (specifik forstyrrelse af regnefærdigheder) i kapitlet om psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser, i samme kategori som ordblindhed (F81.0) under Specifikke udviklingsforstyrrelser af indlæringsfærdigheder. Diagnosen kan optræde sammen med andre diagnoser, fx ordblindhed eller opmærksomhedsforstyrrelser. WHO har vedtaget en nyere klassifikation, ICD-11, men ICD-10 er fortsat den gældende kliniske klassifikation i Danmark.

I praksis betyder det, at man som skole eller vejleder kan møde elever, som efter udredning i børne- og ungdomspsykiatrien bliver beskrevet som talblinde. Der henvises ikke til psykiatrien alene på baggrund af mistanke om talblindhed.

Private aktører

Der findes, på tværs af landet, en række private aktører som tilbyder udredning og diagnosticering af talblindhed. Det faglige grundlag, de anvendte testredskaber og de afledte beskrivelser og anbefalinger kan variere betydeligt fra aktør til aktør. En privat udredning udgør ikke i sig selv en afgørelse efter folkeskolelovens regler og er ikke et selvstændigt grundlag for skolelederens afgørelse om særlige prøvevilkår. Private udredninger kan, hvis det vurderes relevant, indgå som et fagligt bidrag i skolens samlede vurdering.

Det kan, som skole og lærer, være vanskeligt at forholde sig til, når forældre har fået foretaget en privat udredning. Det kan anbefales, at skolen, som ved elever i matematikvanskeligheder i øvrigt:

- tager afsæt i forældrenes bevæggrunde for at søge udredning i privat regi
- indgår i dialog med forældrene om, hvilke tiltag der er brug for, for at eleven kommer i faglig trivsel
- fagligt vurderer, hvilke tiltag og fx forløb i skolens praksis der er relevante for eleven
- sammen med forældrene prioriterer, hvilke tiltag i klassen og eventuelt ved fx holddeling eleven kan indgå i

Kommunal praksis og vejledende vurderingspunkter

Kommunens praksis på området har karakter af en vejledning, der opstiller vejledende vurderingspunkter og beskriver en proces for den faglige afdækning.

Formålet er at kvalificere og understøtte skolelederens konkrete og individuelle vurdering i den enkelte sag og ved den enkelte prøve. Den kommunale vurdering kan ikke i sig selv træde i stedet for skolelederens selvstændige skønsudøvelse. Kriterierne i denne vejledning kan derfor ikke anvendes på en måde, der erstatter eller styrer skolelederens vurdering. Der skal altid foretages en konkret og individuel vurdering af den enkelte elevs vanskeligheder og eventuelle kompensationsbehov.

Afdækning af elever med vedvarende tegn på talblindhed i kommunalt regi

Da der ikke findes en test, der i sig selv kan identificere talblindhed med diagnostisk sikkerhed, vil afdækning af elever med vedvarende tegn på talblindhed i kommunalt regi bygge på en samlet faglig vurdering over tid. En sådan vurdering kan tage udgangspunkt i elevens vedvarende vanskeligheder med tal og algebra, elevens faglige udvikling, gennemførte støtteindsatser samt relevante faglige vurderinger, herunder fra skole og PPR.

Afdækningen i kommunalt regi udgør ikke i sig selv en afgørelse om særlige prøvevilkår, men skal ses som et vejledende og understøttende grundlag for skolelederens selvstændige vurdering. Formålet med afdækningen er at bidrage til et fagligt kvalificeret og så vidt muligt fælles grundlag for den videre vurdering af elevens støttebehov og eventuelle behov for kompensation.

Elever, hvor der i den samlede faglige vurdering foreligger oplysninger, der peger på vedvarende tegn på talblindhed, vil ofte have vedvarende og markante vanskeligheder inden for tal og algebra, som er de matematikfaglige områder, der typisk vil være mest påvirkede.

Testresultater og placering i kommunale eller lokale evalueringsdata kan derfor indgå som væsentlige indikatorer i vurderingen, men kan ikke stå alene. Manglende eller begrænset fremgang trods relevante og længerevarende indsatser kan ligeledes indgå som et vigtigt tegn i den samlede vurdering.

Ved den kommunale faglige vurdering kan følgende forhold indgå som relevante indikatorer, der kan pege på vedvarende tegn på talblindhed. Ingen af forholdene kan stå alene, og de kan ikke erstatte skolelederens konkrete og individuelle vurdering i relation til særlige prøvevilkår:

- har gennem en længere periode, eller den periode elevens skolehistorik muliggør, haft vedvarende markante vanskeligheder inden for tal og algebra i kommunale eller lokale evalueringsdata, typisk blandt de lavest præsterende på alderssvarende test og svarende til de laveste niveauer i kommunale eller lokale evalueringsdata
- har modtaget intensive og længerevarende støtteindsatser, herunder med inddragelse af lokal matematikvejleder, uden at det grundlæggende mønster i elevens vanskeligheder med tal og algebra er ændret væsentligt

- kan være alderssvarende eller normalt præsterende inden for andre faglige områder, uden at dette i sig selv er en forudsætning
- kan have skolefravær eller andre forhold, som indgår i den samlede faglige vurdering, men hvor disse forhold ikke i sig selv vurderes tilstrækkeligt at forklare de faglige vanskeligheder
- kan have samtidige vanskeligheder som for eksempel læsevanskeligheder, opmærksomhedsudfordringer, sproglige udfordringer eller hukommelsesudfordringer, men hvor den samlede faglige vurdering peger på, at disse forhold ikke alene forklarer elevens vedvarende vanskeligheder med tal og algebra

Lokal matematikvejleder, kommunal matematikkonsulent eller anden relevant ressourceperson kan som led i den samlede faglige vurdering inddrages i afdækningen af elevens vanskeligheder.

Når der på baggrund af den samlede faglige vurdering foreligger oplysninger, der peger på vedvarende tegn på talblindhed, orienteres elevens forældre, og skolen sikrer, at vurderingen dokumenteres og indgår i det videre arbejde med elevens støtte og i skolelederens eventuelle vurdering af behovet for særlige prøvevilkår.

Pædagogiske og didaktiske tiltag for elever med tegn på talblindhed

Undervisningstiltag

For elever med tegn på talblindhed kan følgende være særligt vigtige fokuspunkter i undervisningen.

- Brug af konkrete til løsning af opgaver. Konkreter kan omfatte f.eks. brøkcirkler, centicubes, tælleklodser, vægte og geometriske figurer. De understøtter elevens forståelse af tal, mængder og talrelationer ved at gøre abstrakte begreber konkrete og manipulerbare og giver dermed et fagligt afsæt for elevens ræsonnement i opgaveløsningen
- Brug af tallinjer, taltavler mv. Tallinjer hjælper eleven med at fastholde rækkefølge, afstande og operationer som tælling, addition og subtraktion. Taltavler – fx 100-tavlen og gangetavlen – understøtter overblik over 10-talssystemets opbygning og mønstre. Begge redskaber kompenserer for vanskeligheder med talhukommelse og talrelationer og kan bruges visuelt som støtte i opgaveløsningen
- Integreret brug af lommeregner i den daglige undervisning, så eleven oplever disse redskaber som naturlige arbejdsværktøjer fremfor sjældent anvendte hjælpemidler. Det understøtter, at eleven ved prøven kan flytte fokus fra talfærdigheder til problembehandling, modellering og ræsonnement
- Fortrolighed med dynamisk geometriprogram (fx GeoGebra) og regneark
- Træning i at dokumentere løsningsstrategier skriftligt med en kombination af forklarende tekst, regneudtryk, tegninger og grafer
- Brug af genkendelige metoder til problemløsning hvor eleven kan gennemgå en række skridt, når de løser problemer f.eks. Læs, omformuler, visualiser, planlæg, overslag, regn og tjek. (Se fx <https://pindogbjerre.dk/problemloesning-lovport>) Strukturerede skridtmodeller giver eleven en fast ramme at læne sig op ad, så hele løsningsforløbet ikke skal holdes i hovedet på én gang. Det er særligt vigtigt for elever med tegn på talblindhed, hvor arbejdshukommelsen ofte er belastet i opgaver med tal

Udvidede tiltag

Elever med tegn på talblindhed kan på trods af ovenstående tiltag i undervisningen opleve vanskeligheder ved at følge den daglige matematikundervisning, særligt dér hvor der arbejdes med tal og talfærdigheder. Herunder skitseres en række tiltag uden for den almene undervisning, der erfaringsmæssigt kan understøtte deltagelse, læring og trivsel for disse elever.

- Supplerende undervisning umiddelbart før den almene matematikundervisning. Tal har naturligt et stort fokus i matematikundervisningen, men elever med tegn på talblindhed har ikke nødvendigvis svært ved al matematik. At forberede eleven på undervisningen med supplerende undervisning inden selve undervisningen kan tage noget af usikkerheden ved alene det at deltage i matematikundervisningen, væk fra eleven. Derudover kan lærer og elev afstemme hvad, der kan være svært og hvilke styrkeområder eleven evt. har i det valgte stof.
- Kurser eller holddeling med særligt fokus på tal og talforståelse. Særlige længerevarende kurser med fokus på elevernes talforståelse og strategier for regning kan vise positive resultater for nogle elever. Elever med tegn på talblindhed får ikke naturligt selv øje på de strukturer og systematikker tal ordner sig efter i f.eks. 10-talssystemet. På særlige kursusforløb vil man kunne arbejde med disse strukturer med eleverne. Her kan man give eleven mange forskellige oplevelser med samme "matematik". Mange gentagelser er positivt, og særligt for denne gruppe kan systematisk udenadslære af talfakta være relevant, når det kombineres med arbejdet med talrelationer, repræsentationer og strategier. I arbejdet med elever med tegn på talblindhed er behovet for gentagelse og træning af talfakta særligt nødvendigt.
- Fokus på at arbejde med "enkle" tal. For at understøtte en elev med tegn på talblindhed er det en rigtig god idé at denne elev skal have nogle enkle (runde) tal at arbejde med. Forsøg at have fokus på elevens ræsonnementer af matematikken i problemstillingen (opgaven) frem for den svære udregning. Reducer kompleksiteten i opgaverne ved at bryde dem ned til simple trin.

Generelt set kan der ofte være behov for at fremhæve og bygge videre på de matematiske områder, hvor eleven lykkes fx geometri. Et afsæt kan være forståelsen af regnehuller, hvor der kan arbejdes med:

- At gå uden om regnehullet dvs. sortere i hvilke stof(områder) eleven skal arbejde med for måske at vende tilbage til det senere.
- At gå over regnehullet dvs. at tilbyde hjælpemidler som lommeregner, ikoniske repræsentationer eller lignende som kan øge deltagelsesmulighederne
- At gå ned i regnehullet dvs. at tilbyde opgavetyper ift. et afgrænset stofområde fx addition af to cifrede tal som hjælper eleven til nærmeste zone for læring

Prøveforberedende undervisning

Elever med tegn på talblindhed skal som udgangspunkt aflægge folkeskolens prøver i matematik på lige fod med øvrige elever. For at eleven kan vise sine faglige kompetencer bedst muligt under prøverne, er det afgørende, at de hjælpemidler og kompenserende redskaber, som eleven anvender i den daglige undervisning, er integrerede og fortrolige, før eleven står over for prøvesituationen. Det er tilsvarende vigtigt, at eleven ved terminsprøver og øveprøver så vidt muligt har adgang til de samme hjælpemidler og prøvevilkår, som kan være relevante ved den endelige prøve. Det giver eleven mulighed for at øve sig under prøveforberedende vilkår og giver læreren mulighed for at justere undervisningen og de kompenserende tiltag i god tid.

Rettigheder, prøver og særlige vilkår

Talblindhed kan udgøre en funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskelighed, der begrundes, at en elev aflægger folkeskolens prøver på særlige vilkår, når eleven har et behov for kompensation ved den konkrete prøve.

Det er skolens leder, der træffer afgørelsen på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Der er ikke krav om en diagnose.

I kommunens praksis kan den samlede faglige vurdering fra skole, ressourcepersoner, PPR og øvrige relevante faglige bidrag indgå som en del af grundlaget for skolelederens vurdering. Vurderingen sker i dialog med eleven og dennes forældre. Det er en forudsætning, at der med tilbuddet om tilrettelæggelse af folkeskolens prøver på særlige vilkår ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau, dvs. prøvens sværhedsgrad. Eleverne må ikke stilles bedre, end deres funktionsnedsættelse eller vanskeligheder kan begrunde. De særlige vilkår må desuden ikke ændre på formålet med prøven.

Når en elev i kommunalt regi på baggrund af en samlet faglig vurdering vurderes at have vedvarende tegn på talblindhed, kan dette indgå som et væsentligt element i grundlaget for skolelederens vurdering af, om eleven ved den konkrete prøve har behov for særlige prøvevilkår. Vurderingen skal tage udgangspunkt i elevens vanskeligheder, elevens støttebehov samt elevens brug af hjælpemidler og kompenserende redskaber i den daglige undervisning.

Det understreges, at de nedenstående eksempler er vejledende. Skolelederen træffer afgørelsen på baggrund af en konkret og individuel vurdering af elevens behov ved den enkelte prøve. Den samlede beskrivelse af særlige prøvevilkår findes i Børne- og Undervisningsministeriets "Vejledning for særlige prøvevilkår og fritagelse for folkeskolens prøver".

Prøven i matematik uden hjælpemidler

Efter skolelederens konkrete vurdering kan kompensation her blandt andet bestå i forlænget tid og anden praktisk tilrettelæggelse inden for prøvens regler og formål. Brug af lommeregner kan ikke indgå som kompensation ved prøven uden hjælpemidler, da dette vil ændre prøvens faglige niveau og formål. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet anbefaler, at den forlængede prøvetid som udgangspunkt ikke overstiger 50 pct. af den ordinære prøvetid, men der gælder ikke en absolut grænse, og omfanget fastlægges ud fra elevens individuelle behov. Vejledende eksempler på særlige vilkår kan være:

- forlænget prøvetid
- pauser under prøven, hvor prøvetiden forlænges svarende til pausernes varighed
- Brug af kompenserende hjælpemidler såsom brøkcirkler, taltavler, tabeller, tallinjer mv. som eleven er vant til at anvende i den daglige undervisning jf. afsnit om prøveforberedende undervisning.
- aflæggelse af prøven i et separat lokale
- for elever med samtidig ordblindhed eller anden læsevanskelighed kan oplæsningsfunktion på tilgængelig PDF-version af prøven indgå efter de generelle regler herfor

Eventuelle kompenserende konkrete eller visuelle støtter kan kun anvendes efter særskilt konkret vurdering, hvis de ikke giver eleven direkte adgang til den faglige løsning og ikke ændrer prøvens formål eller faglige niveau.

Prøven i matematik med hjælpemidler

For elever med behov for kompensation kan særlige vilkår ved prøven i matematik med hjælpemidler efter skolelederens konkrete vurdering blandt andet bestå i forlænget tid samt brug af relevante kompenserende redskaber, som eleven er fortrolig med fra den daglige undervisning. Ved denne prøve må eleverne i forvejen anvende de fagspecifikke hjælpemidler, der har været anvendt i den daglige undervisning, herunder lommeregner, CAS-program, dynamisk geometriprogram, regneark og digitale læremidler. Det er derfor afgørende, at disse redskaber er integrerede i undervisningen i god tid før prøven, så eleven kan anvende dem selvstændigt og relevant i sit arbejde med tal og udregninger. Vejledende eksempler på særlige vilkår kan være:

- forlænget prøvetid
- pauser under prøven
- aflæggelse af prøven i et separat lokale, herunder af hensyn til koncentration eller eventuel brug af tale-til-tekst
- Adgang til taltavler, tabeller, tallinjer mv., fx 100-tavle, gangetavle, brøk-decimal-procent-tabeller eller tallinjer i forskellige skalaer. Det er vigtigt, at eleven har anvendt redskaberne i den daglige undervisning, så de fungerer som fortrolige arbejdsværktøjer ved prøven
- Adgang til konkrete som f.eks. centicubes, brøkcirkler og geometriske figurer eller vægte. Konkreter understøtter elevens arbejde med mængder, brøker, geometri og måling og kompenserer for vanskeligheder med abstrakt symbolsk repræsentation. Det er vigtigt, at de konkrete materialer har været anvendt i den daglige undervisning
- for elever med samtidig ordblindhed eller andre læse- og skrivevanskeligheder kan oplæsningsfunktion, ordforslag og tale-til-tekst indgå efter de generelle regler herfor

Den mundtlige prøve i matematik

Vejledende eksempler på særlige vilkår, som efter skolelederens konkrete vurdering kan være relevante for elever med tegn på talblindhed, kan være:

- forlænget forberedelses- og/eller eksaminationstid
- tilrettelæggelse som individuel prøve i stedet for gruppeprøve, hvis dette er nødvendigt for at stille eleven lige med øvrige elever
- brug af lommeregner, CAS-program, dynamisk geometriprogram og regneark, som eleven er fortrolig med fra undervisningen
- Adgang til taltavler, tabeller, tallinjer og til konkrete som f.eks. centicubes, brøkcirkler og geometriske figurer eller vægte. Det er vigtigt, at de konkrete materialer har været anvendt i den daglige undervisning
- for elever med samtidig ordblindhed kan digital oplæsning af prøveoplæg indgå

Kontakt

Skoleledere og matematikvejledere kan henvende sig til Tværgående Enhed for Læring for sparring i konkrete sager. Kontaktperson: Rasmus Ulsøe Kær ruk@horsens.dk